

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

NR
29

RYNEK ŚRODKÓW PRODUKCJI I USŁUG DLA ROLNICTWA

stan i perspektywy

ISSN 1231-286X

**ANALIZY
RYNKOWE**

MARZEC 2006

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne
- II. Rynek nawozów mineralnych – *A. Zalewski*
- III. Rynek środków ochrony roślin – *J. Mieczkowski, S. Pruszyński*
- IV. Rynek maszyn rolniczych – *J. Pawlak*
- V. Rynek usług – *A. Klementowski*
- VI. Rynek energii – *J. Pawlak, A. Zalewski*
- VII. Rynek nasion – *T. Oleksiak*
- VIII. Kredyty – *A. Zalewski*

**Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Analizę przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski, tel.: (0·prefiks·22) 827-36-64

AUTORZY:

prof. dr hab. Aldon Zalewski

• IERiGŻ-PIB •

Tel.: (0·prefiks·22) 827-24-00

dr Albin Klementowski

• IERiGŻ-PIB •

Tel.: (0·prefiks·22) 50-54-420

dr inż. Jan Mieczkowski

• MRiRW •

Tel.: (0·prefiks·22) 623-16-12

dr inż. Tadeusz Oleksiak

• IHAR • Radzików

Tel.: (0·prefiks·22) 796-24-50

prof. dr hab. Jan Pawlak

• IBMER • Warszawa

Tel.: (0·prefiks·22) 849-09-74

• UWM • Olsztyn

Tel.: (0·prefiks·89) 523-36-21

prof. dr hab. Stefan Pruszyński

• IOR • Poznań

Tel.: (0·prefiks·61) 867-92-22

mgr Lucyna Mieszkowska

• IERiGŻ-PIB •

Tel.: (0·prefiks·22) 50-54-595

Analizę zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 14.03.2006 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Tadeusz Chrościcki, Jan Małkowski, Bożena Nowicka, Roman Urban (wiceprzewodniczący),
Zdzisława Wiśniowska-Antonik, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejna analiza wydana będzie we wrześniu 2006 r.

1. Rynek środków produkcji i usług w 2005 r. funkcjonował w warunkach pogarszającej się sytuacji dochodowej i ekonomicznej większości gospodarstw rolnych. Na dekonunkturę w rolnictwie wpłynął głównie niekorzystny układ cen. Relacje cenowe osiągane przez producentów rolnych były gorsze niż w roku 2004. W 2005 r. przy wzroście cen produktów rolnych średnio o 1,4%, ceny towarów i usług zakupywanych przez rolników zwiększyły się o 2,4%. W rezultacie wskaźnik „nożyc cen” obniżył się do 99 i był niekorzystny dla rolnictwa.

2. Zużycie nawozów mineralnych pod zbiory 2005 r. wzrosło o 3,1 kg i wyniosło 102,4 kg NPK, a nawozów wapniowych obniżyło się o 2 kg i wyniosło 91,5 kg CaO na 1 ha użytków rolnych. Utrzymuje się duże różnicowanie poziomu nawożenia, od 66,1 kg NPK/ha w woj. podkarpackim do 141,8 kg/ha w woj. opolskim. Poziom wapnowania był o 10,9 kg/ha niższy od poziomu nawożenia mineralnego.

Ceny nawozów mineralnych w 2005 r. wzrosły średnio o 1,5%, a wapniowych obniżyły się o 3,1%. W 2005 r. najwyżej podrożała sól potasowa o 6,4% oraz superfosfat potrójny granulowany o 5,2%.

Na zakup 1 kg NPK należało przeznaczyć znacznie więcej produktów rolnych niż w roku poprzednim. Gdy w sezonie 2003/2004 r. na zakup 1 kg NPK należało przeznaczyć 3,6 kg równowartości pszenicy, to w 2004/2005 r. 5,6 kg pszenicy. Podobnie pogorszyły się relacje cen nawozów mineralnych do cen innych produktów. Na zakup 1 kg NPK należało przeznaczyć odpowiednio 4,3 i 7,4 kg żyta oraz 6,4 i 7,6 kg ziemniaków.

3. Podaż środków ochrony roślin w 2005 r. wyniosła około 9 tys. ton w przeliczeniu na substancję aktywną i była o około 3% większa niż w 2004 r. W przeliczeniu na 1 ha gruntów ornych i sadowo-żytniowych zużycie wyniosło 0,70 kg substancji aktywnej.

Średnie ceny środków ochrony roślin w 2005 r. były o 0,5% niższe niż w 2004 r. Środki ochrony roślin pota-

niały we wszystkich grupach: owadobójcze o 1,4%, chwastobójcze o 0,3% oraz grzybobójcze o 0,1%.

Zabiegi ochrony roślin w 2005 r. wykonano na 19,9 mln ha powierzchni chronionej, tj. o 0,2% mniejszej niż w 2004 r. Skala wykonanych zabiegów w poszczególnych uprawach była różnicowana. Zwiększenie wykonanych zabiegów odnotowano w ochronie zbóż i rzepaku.

Uwzględniając przewidywane zagrożenia przez choroby i szkodniki roślin uprawnych, ceny środków ochrony roślin oraz ich relacje do cen skupu produktów roślinnych – przewiduje się, że w 2006 r. popyt na środki ochrony roślin utrzyma się na poziomie 2005 r.

4. W 2005 r. popyt na niektóre środki mechanizacji rolnictwa wyraźnie się zmniejszył. Sprzedaż ciągników w 2005 r. według wstępnych szacunków zmniejszyła się o ponad 20%. Spadek sprzedaży odnotowano także w grupie maszyn stosowanych przy produkcji ziemniaków oraz dożarek bankowych.

W 2005 r. średnie ceny poszczególnych środków mechanizacji rolnictwa wzrosły, w porównaniu do stanu z 2004 r. od 6% do blisko 53%. Cena zestawu złożonego z 34 środków mechanizacji rolnictwa była w 2005 r. średnio o 15,6% wyższa niż przed rokiem, a cena tegoż zestawu w grudniu 2005 r. o 6,3% wyższa niż w grudniu 2004 r.

Cena zestawu złożonego z 34 środków mechanizacji rolnictwa, wyrażona w jednostkach masy pszenicy była w 2005 r. wyższa niż rok wcześniej o 51,5%, w kilogramach żywca wieprzowego o 24,7%, a w hektolitrach mleka o 8,2%.

Produkcja ciągników spadła w 2005 r. o 28,7%. Zwiększyła się produkcja rozsiewaczy nawozów mineralnych, opryskiwaczy, pras zwijających, kombajnów zbożowych, przyrządów rolniczych samozaladowniczych lub samowyladowniczych oraz uniwersalnych ładowarek rolniczych. Mniejsza niż przed rokiem była też produkcja narzędzi uprawowych, maszyn

do siewu i sadzenia, kopaczek i kombajnów do zbioru ziemniaków, urządzeń sortujących do owoców i okopowych oraz parników węglowych.

5. Szacunkowa wartość usług dla rolnictwa wyniosła w 2005 r. 6,6 mld zł i nieznacznie przekroczyła poziom roku poprzedniego. Obniżył się popyt na usługi mechanizacyjne, a wzrósł na rynku usług związanych z produkcją zwierzęcą. Liczba krów objętych oceną użyteczności mlecznej w 2005 r. wyniosła średnio 509 tys. sztuk i była o 5,9% wyższa w porównaniu z 2004 r. W 2005 r. zabiegami inseminacyjnymi objęto 1697 tys. krów i 1182 tys. loch, odpowiednio o 1,7% i o 19,3% więcej niż w 2004 r. Szacunkowa wartość usług w 2006 r. będzie zbliżona do nabytych w 2005 r.

Liczba przedsiębiorstw usługowych wzrosła w 2005 r. do 23,3 tys. Liczba baz usług mechanizacyjnych zwiększyła się do 10,1 tys. O 3,6% zwiększyła się sieć zakładów naprawczych (do 1,9 tys.) oraz o 7% wzrosła liczba placówek zootechnicznych (do 2,9 tys.). Liczba placówek weterynaryjnych zmniejszyła się zaś o 1,3% (do 8,3 tys.).

Ceny usług rolniczych w 2005 r. w stosunku do 2004 r. wzrosły o 4,3%, w tym maszynowych o 5,1%, a inseminacyjnych o 5%. Ceny pośrednich usług dla rolnictwa zwiększyły się o 2,6%. Ceny usług ubezpieczeniowych wzrosły o 5,4%, a usług bankowych obniżyły się o 2,1%. Pogorszyły się relacje cen produktów rolnych i cen usług. W 2005 r. wskaźnik tej relacji obniżył się do 99,2, gdy w 2004 r. osiągnął 106,7. Relacje cen produktów rolniczych i usług mechanizacyjnych załamały się nawet do 83,5. Względnie korzystnie ukształtowały się relacje cen produktów zwierzęcych oraz usług weterynaryjno-zootechnicznych, osiągając wskaźnik 100,3.

6. W 2005 r. zużycie paliw stałych w rolnictwie zmniejszyło się o 1,3% w porównaniu do roku 2004, w tym węgla kamiennego o 2,3%. Zmniejszyła się też ilość wykorzystanej energii elektrycznej o 2,3%. Natomiast zużycie paliw gazowych wzrosło o 0,8%,

a paliw ciekłych nie zmieniło się. Paliwa stałe stanowią około 31%, a ciekłe około 56% wartości opałowej nośników energii zużytych w rolnictwie.

Paliwa gazowe stanowiły w 2005 r. zaledwie 3% ogółu nakładów energii w rolnictwie polskim, w tym gaz przewodowy 0,8%. Udział energii elektrycznej wyniósł 10%.

W grudniu 2005 r. w porównaniu z grudniem 2004 r. cena oleju opałowego była wyższa o 24%, gazu ziemnego wysokometanowego o 12,1%, gazu ciekłego (LPG) o 11,1%, a energii elektrycznej o 2,4% wyższa. Ceny nośników energii wzrosły średnio od 2,4 do 25,0%. Średnia cena 1 gigadzula w nośnikach energii stosowanych w rolnictwie, wyrażona w kg pszenicy, była w 2005 r. wyższa o 44,3%, w kilogramach żywca wieprzowego o 18,7%, w litrach mleka o 3,1% niż przed rokiem.

Dynamika wzrostu cen paliw ciekłych będzie w 2006 r. zapewne podobna jak w okresie poprzednim. Na ceny nośników energii pochodzących z ropy naftowej będzie wpływać sytuacja na międzynarodowych rynkach paliwowych oraz kurs złotego w stosunku do dolara.

7. Na rynku nasion utrzymują się tendencje spadkowe w produkcji, po-

daży i sprzedaży materiału siewnego roślin rolniczych. Rekordowe plony osiągnięte w 2004 roku sprawiły jednak, że w roku gospodarczym 2004/05, mimo zmniejszonej powierzchni uprawy, podaż nasion była większa niż rok wcześniej.

W 2005 r. powierzchnia zasiewów roślin rolniczych na nasiona zmniejszyła się do rekordowo niskiego poziomu 74,4 tys. ha. Powierzchnia plantacji nasiennych zbóż była o 20,3% mniejsza niż rok wcześniej. Najbardziej zmniejszyła się powierzchnia plantacji nasiennych żyta (o 39,4%), pszenicy jarej (o 36,7%) i owsa (o 31,9%). W produkcji nasiennej żyta zmniejszył się udział mieszkańców, a w produkcji nasiennej pszenicy ozimej po raz pierwszy od kilku lat zmniejszył się udział odmian jakościowych. Silne tendencje wzrostowe utrzymują się w produkcji nasiennej traw. Powierzchnia plantacji nasiennych zakwalifikowanych w 2005 r. była o 31,6% większa niż w 2004 r. Zwiększyła się również powierzchnia zasiewów kukurydzy (o 35%).

W 2005 r. zwiększyła się liczba odmian. W Krajowym Rejestrze Odmian Roślin Rolniczych do 1189 odmian, z tego 45,2% to odmiany zagraniczne. Rośnie stopniowo znaczenie odmian z listy wspólnotowej (the Common Catalogue), nie rejestrowanych w Polsce.

W 2005 r. ich udział w powierzchni plantacji nasiennych wyniósł około 5%.

Utrzymuje się niski udział nasion kwalifikowanych w zasiewach. Średni udział kwalifikowanego materiału siewnego zbóż w produkcji w 2005 r. wyniósł 9,8%, a kwalifikowanych sadzeniaków 3,5%.

W 2005 r. ceny kwalifikowanego materiału siewnego zbóż obniżyły się. Wiosną 2006 r. także nie należy oczekiwać wzrostu cen nasion.

W 2005 r. zmniejszyła się produkcja nasion warzyw. Odnotowano tylko wzrost produkcji nasion warzyw kapustnych oraz warzyw korzeniowych i cebulowych. Wzrósł udział zagranicznych odmian w Rejestrze Odmian do 59,5%. Można oczekiwać, że w produkcji nasion warzyw w najbliższym czasie będą się utrzymywały tendencje spadkowe.

Nasiona produkcji krajowej zdecydowanie dominują w zaopatrzeniu w nasiona warzyw korzeniowych; buraków ćwikłowych, pietruszki oraz pomidorów, ogórków i warzyw strączkowych przeznaczonych do uprawy polowej. Największy udział importu był w zaopatrzeniu w nasiona porów, cebuli, kapusty brukselskiej i włoskiej, kalafiorów oraz papryki.

SUMMARY

1. In 2005 the Polish market of agricultural inputs and services operated under the influence of declining incomes and so deteriorating economic situation in farming. Bad prosperity in agriculture resulted also from unfavourable price developments. The agricultural price ratios were worse than in 2004. In 2005 agricultural prices increased in average by 1,4% while the prices of goods and services purchased by the farmers increased by 2,4%. Therefore the price scissors ratio declined to 99 so was unfavourable for agriculture.

2. The use of mineral fertilisers under 2005 crops totalled 102,4 kg of NPK per 1 ha of agricultural land and was 3,1, kg up from 2004. The use of lime declined by 2,0 kg to 91,5 kg of CaO per 1 ha of agricultural land. There was a high degree of variation in the fertiliser use which ranged from 66,1 NPK/ha (province of Podkarpackie) to 141,8 kg/ha (province of Opolskie). The level of lime use was 10,9 kg/ha down from the level of mineral fertiliser use.

The prices of mineral fertilisers in 2005 increased in average by 1,5%, while the price of lime declined by 3,1%. The highest increase concerned the prices of potash salt (by 6,4%) and granulated superphosphate (by 5,2%).

Relative prices of fertilisers versus agricultural products increased. While in the 2003/04 season it was necessary to sell 3,6 kg of wheat in order to buy 1 kg of NPK in the 2004/05 season the figure increased to 5,6 kg. Similar tendencies were observed in the case of other fertiliser and other agricultural products. The price of 1 kg of NPK equalled 7,4 kg of rye and 7,6 kg of potatoes.

3. The supply of chemicals in 2005 was 3% up from 2004 and totalled 9 thousand tons 8726 tons in terms of active ingredient. The use per 1 ha of agricultural land and orchards totalled 0,70 kg in terms of active ingredient.

Average prices of chemicals in 2005 were 0,5% down from 2004. The decline concerned all types of

chemicals – pesticides (by 1,4%), herbicides (by 0,3%) and fungicides (by 0,1%).

Chemical control in 2005 was carried over 19,9 million ha, i.e. 0,2% down from 2004. Although the scope of chemical control varied among particular crops. The area subject to chemical control increased in the case of rapeseed and cereals.

Taking into account forecast threats of pests and illnesses, chemicals absolute and relative prices, the level of chemical control in 2006 is likely to remain close to the level observed in 2005.

4. The demand for certain mechanisation means in 2005 showed a considerable decline. According to preliminary estimates sales of agricultural tractors declined by 20%, so did the demand for the machinery used in potato production and for bucket milking plant.

In 2005 average prices of particular machinery items increased. Comparing to 2004 the increase ranged from 6 to almost 53%. Average annual price of a set of machinery containing 34 items was 15,6% up from 2004, and in December 2005 was 3,6% up on December 2004.

The price of the set of machinery expressed in kg of wheat was in 2005 51,5% up on 2004, (24,7% in terms of livestock and 8,2% in terms of milk).

The production agricultural tractors in 2005 declined by 28,7% on 2004. A decline was observed also in the production of the machinery for soil cultivation and planting, potato harvesters, sorting lines for fruits and root crops, coal heaters. On the other hand an increase occurred in the production of the following machinery items: of fertiliser spreaders, sprayers, straw press balers, combine harvesters, trailers and universal loaders.

5. Estimated value of services purchased in agricultural sector in 2005 totalled 6,6 million PLN which was slightly higher than in 2004. A decli-

ne was observed in the demand for machinery services, while on the market of services for livestock sectors some recovery was observed. The number of milk cows subject to permanent assessment of milk efficiency in 2005 was 5,9% up on 2004 and totalled 509 thousand. Insemination services concerned 1697 thousand cows and 1182 thousand sows, which was respectively 1,7 and 19,3% up on 2004. The value of the services in 2006 is estimated close to the previous year.

The number of companies providing services in 2005 increased to 23,3 thousand. The number of units providing machinery services increased by 10,1 thousand, the number of units providing maintenance and repair services increased by 3,6% to 1,9 thousand, the number of zootechnic services increased by 7% to 2,9 thousand. On the other hand the number of units providing veterinary services declined by 1,3% to 8,3 thousand.

Comparing to 2004 the prices agricultural service in 2005 increased by 4,3%, including machinery service prices by 5,1% and insemination prices by 5,0%. The prices of indirect services in creased by 2,6%. Security prices increased by 5,4%, while charges for banking services declined by 2,1%. The price ratios between agricultural products and services deteriorated to 99,2 versus 106,7 in 2004. The ratios of crop products against mechanisation services declined even to 83,5, while the ratios of livestock products against veterinary and zootechnic services were at a fair level (100,3).

6. In 2005 the use of solid fuels in agriculture was 1,3% down on 2004, including the use of coal, which declined by 2,3%. The use of electricity declined by similar proportion. On the other hand the use of gas fuels increased by 0,8% and the use of liquid fuels reminded unchanged. Solid fuels account for about 31% of total energy use in agriculture, while liquid fuels account for 56%.

The share of gas fuels in overall energy use totalled 3%, inclu-

ding 0,8% for pipe gas. Electricity accounted for 10%.

In December 2005 as compared to December 2004, the price heating oil increased by 24%. There were also respective increases in the prices of other energy carriers (mineral gas by 12,1%, LPG by 11,1% and electricity by 2,4%). The increase in the prices of energy carriers ranged from 2,4 to 25,0%. Average price of 1 GJ of the energy carriers used in agriculture in terms of kg of wheat in 2005 increased by 44,3%, in term of kg of pork by 18,7% and by 3,1% in terms of litres of milk.

In 2006 the growth of liquid fuel prices is likely to be similar as it was in 2005. The prices will be under the influence of the situation on international markets and the exchange rate of Polish currency versus USD.

7. The market of seeds is dominated with downward tendencies in production and sales. Due to a record crop in 2004 the production of seeds in the 2004/05 season despite decline in

area was higher than in the previous season. Total area of seed production in 2005 declined to a record level of 74,4 thousand ha. The area of cereal seed production declined by 20,3%, including rye by 39,4%, spring wheat by 36,7% and oats 31,9%. There was a decline in the share of hybrids in rye seed production and for the first time since several years a decline in the share of high quality varieties in the production of winter wheat seeds. Strong upward tendencies remind in the production of grass seeds, where the area of seed production increased by 31,6%. There was also increase in the production of maize seeds (by 35%).

In 2005 the number of registered varieties in The National Register of Crop Varieties increased to 1189 of which foreign varieties accounted for 45,2%. The importance of the varieties registered in the Community list (The Common Catalogue) that are not registered in Poland is gradually increasing. Their share of total area of seed production in Poland accounted for about 5%.

The share of certified seeds in crop production still reminds insignificant (9,8% in cereal production and 3,5% in potato production).

The prices of certified seed in 2005 declined. Moreover the prices are not likely to increase in the spring of 2006.

In 2005 the production of qualified vegetable seeds declined. An increase was observed in the case of cabbage, root vegetables and onion. The share of foreign varieties in the Register increased to 59,5%. Downward tendencies in vegetable seed production are likely to remain in the next season.

Domestic seeds dominate the supply of the following vegetable seeds: root vegetables, red beat, parsley, field cucumbers and tomatoes and legumes for field production. The highest proportion of imported seeds is observed in the case of leeks, Brussels sprouts, cauliflower and pepper.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukazą się:

1. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi (23) • kwiecień 2006,
2. Rynek pasz (19) • kwiecień 2006,
3. Rynek mleka (30) • kwiecień 2006,
4. Rynek ryb (5) • kwiecień 2006,
5. Rynek ziemniaka (29) • maj 2006,
6. Rynek drobiu i jaj (29) • maj 2006,
7. Rynek mięsa (30) • maj 2006,
8. Rynek cukru (29) • czerwiec 2006,
9. Rynek zbóż (30) • czerwiec 2006,
10. Rynek rzepaku (29) • czerwiec 2006,
11. Rynek owoców i warzyw (28) • czerwiec 2006,
12. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa (30) • wrzesień 2006,
13. Popyt na żywność (7) • grudzień 2006.
14. Rynek ziemi rolniczej (9) • grudzień 2006,

Prenumerata Analizy (2 zeszyty) w 2006 roku wynosi 40 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw
Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego,
ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa. Tel.: (0·prefiks·22) 50-54-685, faks 827-19-60
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>
